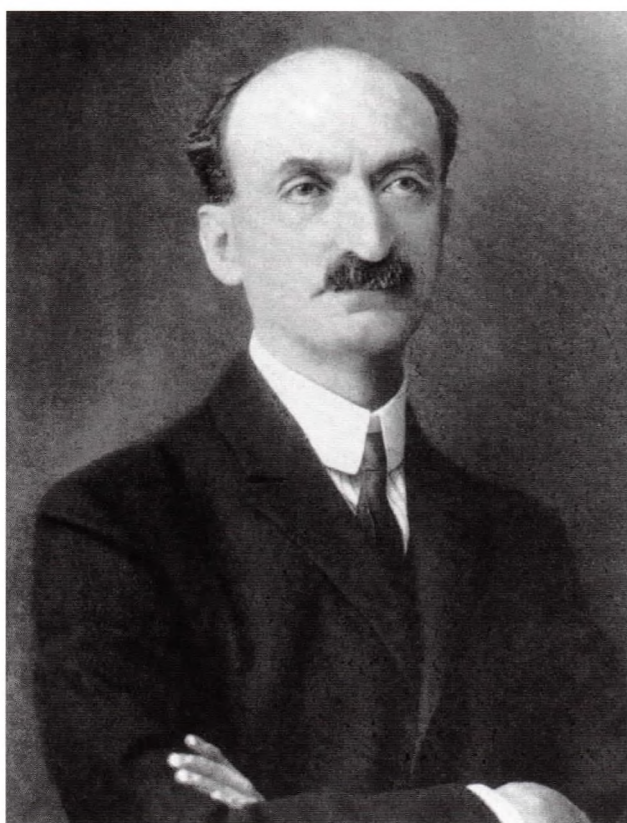

*Pécsi Tudományegyetem Általános Orvoskar Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai Klinika
(igazgató: dr. Farkas Beatrix egyetemi tanár)*

Beck Soma professzor élete és munkássága* (1872–1930)

The life history and life-work of the chairman and professor Soma Beck (1872–1930)

SCHNEIDER IMRE DR.

1. ábra
Dr. Beck Soma

Beck Soma (1872–1930) professzor életéről, tudományos és klinikai alapozó munkásságáról többen írtak (1, 3, 4, 5, 6, 7), méltatták tevékenységét; mégis a sors igazságtalansága, hogy a jelentős pathológiai és klinikai tevékenység ellenére viszonylag kevesen tudják róla, hogy a Pécsi M. kir. Erzsébet Tudományegyetem Orvosi Fakultása Bőrgyógyászati Klinikájának első tanszékvezető professzora volt.

Beck Soma (Kornél) 1872. aug. 3-án született Keszthelyen (1. ábra). Saját életrajzi adatai szerint (7) itt járt az elemi

iskolába, míg középiskolai tanulmányait részben a keszthelyi (I-IV. oszt.), részben a szombathelyi katolikus (V-VI. oszt.) gimnáziumban végezte és a budapesti ág. ev. főgimnáziumban járt a VII-VIII. osztályba és itt nyerte el 1889-ben az érettségi bizonyítványát is.

Orvosi tanulmányait a budapesti M. kir. Tudományegyetemen végezte és ezen az egyetemen kapta kézhez 1895. január hónapban orvosi diplomáját. Másodéves orvostanhallgatóként a II. sz. Anatómiai Intézetben, majd II-I. éves korában az Élettani Intézetben lett díjazott demonstrátor. Ötödéves, amikor *dr. Pertik Ottó* (az akkori Kórszövettani Int. ny. rk. tanára) vezetése alatt álló Kórszövettani Intézet díjazatlan gyakornoka lett. *Pertik Ottó* professzor nemcsak a pathológiát, hanem az abban az időben erősen fejlődő *bacteriológiát* is intensíven művelte. *Pertik* professzor kitűnő értője volt annak, hogy a tehetséges fiatalokat kiemelje és a tudományos munkába bevonja őket. A II. sz. Kórbonctani Intézetben dolgoztak – többek között – *Krompecher Ödön, Ángyán János, Beck Soma, Gerlóczy Zsigmond, Rusznyák István, Huzella Tivadar, Földvári Ferenc, Makai András, Molnár Béla, Preisich Kornél, Verebély Tibor, Vidakovics Kamilló*, stb. (1). Olyan egyéniségek voltak ők, akiknek nevéhez később iskolateremtés fűződött. Ebben az időben az intézetben dolgozó *Beck Soma* a székesfehérvárosi részéről a Pathológiai és Bacteriológiai Intézetben vízvizsgálattal lett megbízva s ennek keretében a lassan világvárossá fejlődő Budapesten a mesterséges szűrőtelepek által szolgáltatott ivóvíznek naponként történő bakteriológiai vizsgálata is feladata lett.

Beck Soma, mint hallgató 1894. április 1-től a Kórszövettani Intézet díjazott gyakornoka, orvosi diplomájának megszerzése után pedig ugyanezen intézet tanársegéde lett: itt működött 1895. II. 1-től 1895. X. 1-ig. Az 1895/96. tanévre az Élettani Intézet korábbi neves igazgatója, *Schordan Zsigmond* által alapított utazási ösztöndíját nyerte el, majd a tanév befejezése után a külföldön végzett munkásságáról benyújtott beszámolója alapján az ösztöndíjat az 1896/1897-es tanévre is neki ítélte a bizottság. Kétéves külföldi tanulmányútja alatt a bőrbetegségek kórtanával, kórszövettanával és egyes kórképek bakteriológiájával foglalkozott.

* A MDT Hagományörző Bizottsága ülésén (2003. április 26.) elhangzott előadás alapján

IVe CONGRÈS INTERNATIONAL DE DERMATOLOGIE ET DE SYPHILIGRAPHIE, PARIS, AOÛT 1900

1. Aigulter.	31. Beck.	61. Tarnowski.	91. Okamura.	121. Müller.	151. Sauer.
2. Feltes.	32. Gluck.	62. Petersen.	92. Maunz.	122. Hader.	152. Jansen.
3. Gerson.	33. Vohl.	63. Perini-Galati.	93. Bloch.	123. Rucker.	153. Langer.
4. Haras.	34. Lener.	64. Zanetti-Pachia.	94. Wicksman.	124. Neffendorf.	154. Biondi.
5. Mand Lavallée.	35. Faria.	65. Halpocza.	95. Hammond.	125. Lotterer.	155. Lippich.
6. Rosenthal.	36. Carré.	66. Balzer.	96. Peter.	126. Langer.	156. Lippich.
7. Johnson.	37. Orl. Mauriat.	67. Halász.	97. Caronak.	127. Scharow.	157. Hildebrand.
8. Romer.	38. Galy.	68. Le Pôtre.	98. Maron.	128. Tysell.	158. Sauer.
9. Jostes.	39. A. Renaud.	69. Neher.	99. Bouch.	129. Gamba.	159. Sauer.
10. Lommand.	40. Mary.	70. Fournier.	100. Meissner.	130. I. de Anna.	160. Sauer.
11. Di Genné.	41. V. Moril.	71. E. Fournier.	101. Debat.	131. Lisch.	161. Sauer.
12. Beck.	42. Mendes da Costa.	72. Ercadi Bonier.	102. Rodkin.	132. Bross van Dier.	162. Sauer.
13. Ch. Anstey.			103. Heller.	133. Meissner.	163. Sauer.
14. De Genné.			104. Rindskopf-Dumas.	134. Meissner.	164. Sauer.
15. Ehemann.			105. Lutz.	135. Meissner.	165. Sauer.
16. E. Fournier.					166. Sauer.
17. Traill.					167. Sauer.
18. Danovs-Havensh.					168. Sauer.
19. Eilvers.					169. Sauer.
20. Rova.					170. Sauer.
21. Thibierge.					171. Sauer.
22. Salmansky.					172. Sauer.
23. Biall.					173. Sauer.
24. H. Fournier.					174. Sauer.
25. Hennig.					175. Sauer.
26. Jacquet.					176. Sauer.
27. Carré.					177. Sauer.
28. Bore.					178. Sauer.
29. Galy.					179. Sauer.
30. A. Renaud.					180. Sauer.
31. Mary.					181. Sauer.
32. V. Moril.					182. Sauer.
33. Mendes da Costa.					183. Sauer.
					184. Sauer.
					185. Sauer.
					186. Sauer.
					187. Sauer.
					188. Sauer.
					189. Sauer.
					190. Sauer.
					191. Sauer.
					192. Sauer.
					193. Sauer.
					194. Sauer.
					195. Sauer.
					196. Sauer.
					197. Sauer.
					198. Sauer.
					199. Sauer.
					200. Sauer.

2. ábra

A IV. Nemzetközi Dermatológiai Kongresszus résztvevőinek csoportképe Párizsban, 1900. augusztus. (Prof. Dr. Kaposi Mór+, Dr. Beck Soma*)

Az ösztöndíj első semesterét Bécsben töltötte el, ahol *Ehrmann prof.* laboratóriumában dolgozott, de ugyanekkor *Kaposi* és *Lang* klinikájára is bejárta. Ebből az időszakból két dolgozatot közölt. Majd hosszabb időt töltött Párizsban és itt a l'Hopital St. Louis-ben *Darier*, *Fournier* és *Gaucher* osztályain dolgozott. A Pasteur Intézet egy-egy kurzusát is végighallgatta és állandó munkahelyet kapott a Collège de France-nak *Ranvier* és *Malassez* vezetése alatt álló szövettani laboratóriumában. A második évben csaknem 6 hónapot (március-július) Hamburgban *Unna*-nak, a dermatológia nagy mesterének klinikáján és laboratóriumában töltött, ahonnan ugyancsak két dolgozatot publikált. Tanulmányútja során *Beck Soma*-ra *Darier* és *Unna* voltak a legnagyobb hatással. *Darier*-től a magas szintű klinikai megfigyelést, a diagnózis felállítását, *Unna*-tól pedig annak laboratóriumában meghonosított kimagasló histológiai technikát és a kórszövettani problémák modern szellemű, gyors megoldását sajátította el.

Beck Soma dr.-nak ebben az időben egymásután jelennek meg tudományos közleményei; az egyik legnagyobb jelentőségűnek tartott cikkének címe: „Egy adat a rugalmas rostoknak a nyirokedényekhez való viszonyához a bőrben” (Orv. Hetil. 1897), amely németül is megjelent (2).

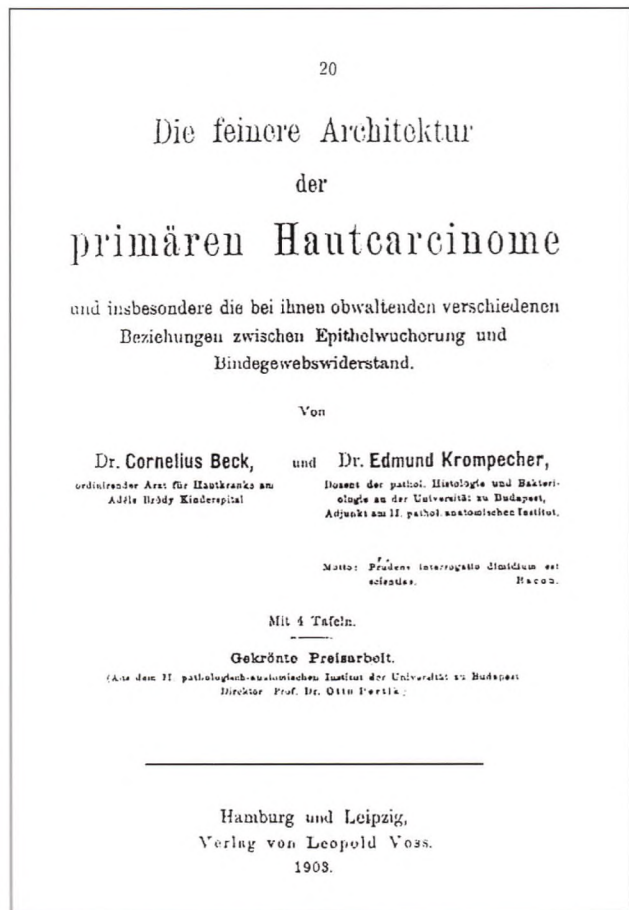
1897 őszén – tanulmányútja befejezése után – mint a bőr és bujakór betegségek szakorvosa Budapesten telepedett le *Beck Soma dr.* és ez idő óta ezen klinikai szakág gyakorlati és tudományos művelésével foglalkozott. Mindezt lehetővé tette a tény, hogy részben engedélyt kapott a Bródy Adél Gyermekkorháznak nagy és változatos ambuláns és fekvő beteganyagának gyakorlati és tudományos irányban való felhasználására, másrészt pedig *Pertik Ottó* egy. ny. r. tanár, a II. sz. Kórbontani Intézet igazgatója lehetővé tette számára, hogy a vezetése alatt az intézetnek állandó munkatársa legyen és erre a célra egy külön munkahelyet engedélyezett számára.

A francia Dermatológiai Társulat *Beck Soma dr.*-t 1898. áprilisában levelező tagjává választotta és 1900-ban pedig a *P. G. Unna* szerkesztésében megjelenő „Monatshefte f. praktische Dermatologie”, majd ennek megszűnése után a „Dermatologische Wochenschrift” c. lap belső munkatár-sa lett.

1900. március 1-ével a Bródy Adél Gyermekkórház rendelőorvosa lett és ily módon lehetősége volt a rendelésre bejáró, ill. a kórházba felvételre került bőr-, és bujakóros betegeket önállóan kezelni. Ennek a működésnek az eredményéről több cikke jelent meg és emellett betegbemutatókat tartott az Orvosegyesületben és a Dermatológiai Szakosztály ülésein. 1900. augusztusában részt vett Párizsban a IV. Nemzetközi Dermatológiai Kongresszuson (2. ábra). (Ezen a csoportképen többek között Prof. Dr. Kaposi Mór[†], ill. Dr. Beck Soma^{*} is szerepelnek.)

Beck Soma dr. 1902-ben *dr. Krompecher Ödön*, a II. sz. Kórbonctani Intézet adjunktusa – és egy. m. tanárral közösen végzett munkájukkal részt vettek az *Unna* által kiírt hamburgi nemzetközi pályázaton, s dolgozatukkal a kitűzött 600,- DM-es pályadíjat elnyerték. A munka címe: „Die feinere Architektur der primären Hautcarcinome”; ez a munka 1903-ban mint kismonographia jelent meg (Verlag von L. Voss, Hamburg und Leipzig) (3. ábra).

3. ábra

Dr. Beck Soma és Dr. Krompecher Ödön díjnyertes pályamunkájának (1903) címoldala

[Ugyanebben az esztendőben jelent meg Krompecher Ödön: „Der Basalzellenkrebs” c. monographiája (Gustav Fisher Verlag, Jena) 1903.]

1905-ben a Budapesti Tudományegyetem Orvosai fakultása *dr. Beck Somát* a bőr-, és bujakór tárgykörből magántanárrá habilitálta. Próbaelőadásának címe: „Gyermekkori bőrbajok összefüggése a belső szervek megbetegedéseivel”; a korszerűsége utalva idézzünk egy mondatot ebből: „Észleléseimnél egy heterogén túlérzékenységről lehet szó, amidőn egymástól teljesen különböző anyagok – egyrészt az akut fertőző betegségek toxinjai, másrészt az emésztés közben a bélben fejlődő toxinok – váltják ki az anaphylaxiás tüneteket.” [Meg kell jegyeznünk, hogy a francia *Richet C.* (1850–1935) és *Portier P.* (1866–1962) 1901-ben írták le az anaphylaxia jelenségét.]

Az 1913-ban „Újabb adatok az erythema mykoticum infantile ismeretéhez” címmel jelent meg újat mondó cikke s itt a csecsemők bőrének natív készítményeiben soormykosis okozó gomba jelenlétét mutatta ki.

Az I. világháború kitörése után rövid harctéri szolgálat teljesítése után a budapesti Pénzüntézetek Hadikórházában dolgozik; ezt követően 1918-ban, a Monarchia összeomlásának kritikus esztendejében a fővárosi Zita Kórház Bőrgyógyászati osztályának vezetésével bízzák meg. Az 1918-ban Budapestre menekült pozsonyi egyetem vezetősége *Beck Somát* a bőr-, és nemikórtani előadások megtartására kérte fel, majd ugyanennek az egyetemnek a bőr-, és nemikórtani tanszékére kapott meghívást, s tanszékvezetői kinevezése hivatalosan 1922. január 5-én kelt. *Beck Soma* professzor 1924 december elején költözött a klinikájával Pécsre. Előzőleg a Zita kórházból *dr. Szathmáry Sebestyén*, *dr. Kesztrél István tanársegéd*, *dr. Gragger Jenő*, *dr. Lang Mihály* és két nővér jöttek le, hogy a klinika fogadására az előkészületeket megtegyék. A trianoni békediktátum okozta shock, a pénztelenség, a szervezés nehézségeinek enormis volta sokszor átmeneti ellentmondó intézkedéseket szült. [A klinika egyik munkatársa: Hegedűs Margit – aki titkárnő, asszisztenső, moulageur volt –: „38 munkás évem” c. visszaemlékezésében (I. m.) leírja „...ablakok, ajtók nélküli főépület, amelyhez járhatatlanok voltak az utak...” (3). Az akkori óriási nélkülözésekre, nehézségekre utal továbbá az, hogy: „...Az Egyetem már leköltözött Pécsre, a bőrklinika sorsa azonban még nem volt eldöntve. A minisztérium a kerethiány miatt úgy döntött, hogy a klinika a Zita kórházban marad, vagy egy időre feloszlatták. *Beck Soma* professzor azon ígérete, hogy a legnagyobb szegénységben is hajlandó a klinika vezetésére, eldöntötte azt, hogy a klinika lejöhet Pécsre, ahol a korábbi Csapatkórházban kapott elhelyezést...”. Hegedűs Margit egyebek mellett így folytatja: „*Beck Soma* professzor nagyságának méltatása nem lehet az én feladatom, hiszen azt már az arra hivatottak megtették és ő maga is „Életem, emlékeim” című írásában megírta”] (Erről az írásról sajnos nem tudunk.)

Beck Soma professzor 1924 végén családjával Pécsre költözött és hozzákezdett a nagyon elhanyagolt állapotban lévő korábbi Csapatkórház épületében elhelyezett bőrgyógyászati klinika megszervezéséhez, berendezéséhez. Nagy

4. ábra
Dr. Lang Mihály docens

fáradozást, utánajárást követően sikerült neki mindazt megszereznie, amelyek a betegek gyógykezeléséhez és az oktatás céljaira elengedhetetlenül szükséges volt és 1925 tavaszán a klinika a betegek számára is megnyílt. Nagy hátrányt jelentett az, hogy a klinika fő-, és melléképületeiben nem volt központi fűtés, hanem csak a folyosókról biztosított kályhafűtés adta a meleget a hatalmas kórtermek számára is. Néhány évvel később kapott az épület az alagsorban központi kazánt a melegvíz-szolgáltatás és fűtés biztosítására.

Hegedűs Margit asszisztensnő volt a budapesti Bőrgyógyászati Klinikán *Beck Soma prof.* inspirálására nem egészen fél év alatt megtanulta *Skutta Árpád dr.*-tól a moulage készítés technikáját és ezt követően rövid idő alatt már elsőrangú és tekintélyes számú moulage gyűjtemény állott az oktatás rendelkezésére.

Nagy figyelmet fordított *Beck Soma prof.* a tudományos munka végzésére. Hogy ennek előfeltételét biztosítsa, saját, több száz értékes könyvből álló könyvtárát is a klinikára vitette és ezt a klinikára hagyta. (A Pécsi m. kir. Erzsébet Tudományegyetem Orvosi Karának akkori dékánja úgy határozott, hogy a klinikánk könyvtárát *Beck Soma Könyvtárnak* nevezik el.) *Beck Soma prof.* tudományos munkája során elsősorban a bőr kórtani és therapiás problémáival foglalkozott külföldi ismertségének és a témában való jártasságának tudható be, hogy felkérés ka-

Epitheliome.

Von
S. C. BECK † - Pécs (Ungarn)¹.

Mit den Beiträgen
**Strahlentherapie und Elektrokoagulation der Epitheliome,
Adenoma sebaceum**

von
M. LANG - Pécs (Ungarn).

Mit 83 Abbildungen.

I. Allgemeiner Teil.

**Geschichtliches. Wandlungen in der pathologischen,
pathogenetischen und ätiologischen Auffassung des Krebses.**

Die Geschichte der Epitheliome ist eng verknüpft mit der Geschichte des Krebsbegriffes, welcher im Laufe der Jahrhunderte mannigfachem Wechsel unterworfen war. Der unsicheren und heute nicht mehr recht erkennbaren Beschreibungen der vorwissenschaftlichen Medizin bei den alten Ägyptern und Indern, wo Schwellung, Geschwülste und Geschwüre verschiedenster Art zusammengeworfen und als zusammengehörige Begriffe abgehandelt wurden, folgte die hippokratische Periode (460—375 a. Ch.). Von HIPPOKRATES stammen die heute noch allgemein gebrauchten Benennungen *καρκινομα* und *ακτινος*; doch haben sich nicht nur die von HIPPOKRATES geprägten Namen bis zum heutigen Tage erhalten, sondern auch die streng humoralpathologische Auffassung aller Krankheitserscheinungen, auch der Geschwülste, hat sich bis in das 18. Jahrhundert in dogmatischer Weise behauptet. Die alt hergebrachte Einteilung der Geschwülste, die auch GALEN (131—203 p. Ch.) übernahm, in solche von secundam, supra und praeter naturam, hat sich ungefähr bis zur Renaissance erhalten. In die letztere Gruppe gehörten die Krebse. Die *atra bilis* des GALENUS galt als Ursache des Krebses in diesen Jahrhunderten, in welchen sich Empirie und Spekulation vermischten, und es dauerte viele Jahrhunderte, bis das rein naturwissenschaftliche Prinzip in der medizinischen Wissenschaft den Sieg über die spekulativ-philosophierende Anschauungsweise der pathologischen Vorgänge davontrug. Erst jetzt konnten exakte Beobachtung und Experiment zur Klärung der falschen Begriffe in der Geschwulstpathologie herangezogen werden.

¹ Nach dem auch von uns schmerzächtig empfundenen Tode BECK'S hat Herr Privatdozent Dr. M. LANG den Beitrag nicht nur korrigiert, sondern auch vielfach ergänzt, wofür wir ihm zu großem Dank verpflichtet sind.
Die Herausgeber.

5. ábra

Az „Epitheliome” c. fejezet első oldala (Jadassohn J.: Handbuch der Haut, und Geschlechtskrankheiten c. munka; XII/III. kötet. Springer, Berlin. 1933).

pott a Jadassohn f. 32 kötetes Handbuch für Haut u. Geschlechtskrankheiten c. kézikönyv sorozat „Epitheliome” c. fejezet összeállítására (350 oldal), amelyet utolsó éveiben írt meg. A munka kéziratát *Beck Soma prof.* váratlan halála (1930. április 26.) után legközelebbi munkatársa *Lang Mihály docens* (4. ábra) rendezte sajtó alá (5. ábra). (Lang Mihály docens a 30-as évek első felében a kaposvári megyei kórház Bőrgyógyászati osztályának lett a főorvosa.) Ebben a hatalmas munkában *Beck Soma* a bőrrákok histogenezisének tárgyalásakor *Krompecher Ödön* felfogásának megfelelően hangsúlyozta, hogy a cc. basocellulare nemcsak a bőr hámjának alapi rétegének sejtjeiből, hanem a bőr mirigyének a basalis sejtjeiből is kialakulhat.

Beck Soma prof. tanítványai, munkatársai, hazai és külföldi barátai 1930-ban, magántanári habilitációjának 25 éves évfordulójáról egy-egy dolgozattal kívántak megemlékezni, de *Beck Soma prof.* korai és váratlan halála miatt ez mint „Beck Soma Emlékkönyv” jelent meg (7). E munkában külföldiek (*Boss A., Delbanco E., Galewsky E., Nobl G., Ullmann K., Unna P. jr.*) tanítványai, ill. munkatársai (*Lang Mihály, Szathmáry Sebestyén, Jobst Pál, Follmann Jenő, Gragger Jenő, Dér Ottó* stb.), kollégái (*Török Lajos, Kennedy Dezső*) szerepeltek egy-egy dolgozattal s az 550 oldalas könyv végén német és francia nyelvű összefoglalás jelent meg.

1930 telén *Beck Soma prof.* súlyos influenzában betegedett meg, majd a szövődményként fellépett tüdőgyulladásban 1930. április 21-én meghalt. *Beck Soma* professzort a Pécs város vezetősége által adományozott dízsírhelyen helyezték örök nyugalomra (7).

Nem lenne teljes a kép, ha nem emlékeznénk meg *Beck Soma* professzor karitatív tevékenységéről. Ő lett a pécsi Diákjóléti Intézmény vezetője, s ennek keretében feleségével együtt képkiallításokat és teadélutánokat szervezett s ily módon rendszeresen jelentős összegekkel tudott hozzájárulni a menekült, szegény sorsú és nélkülöző hallgatóság megsegítéséhez.

(1991. szeptemberében későbbi tanszéki utódainak – *Prof. Dr. Berde Károly, Prof. Dr. Melczer Miklós* – születésük 100 éves évfordulója emlékére a klinika könyvtári folyosóján emelt márványtáblák leleplezése alkalmával *Beck Soma* professzor márványtáblája is leleplezésre került [7].)

Tanítványai kedvelték személyében a kitűnő előadót és

színes egyéniséget, aki nemcsak tudásával, hanem bölcs döntéseivel, határozott halk szavával, mély intellektusával, általános műveltségével lenyűgözte környezetét; nem volt 58 éves, amikor meghalt.

IRODALOM

1. *Baló J.*: Edmund Krompecher 1870-1970. Arch. Geschwulstforsch. (1970) 36, 132-137.
2. *Beck S.*: Beitrag zur Kenntniss der elastischen Fasern und ihres Verhältnisses zu den Lymphgefässen der Haut. Arch. Dermatol. Syphil. (1987) 35, 1-4.
3. *Hegedűs Margit*: „38 munkáséve”. (15 oldal; I. m.; Pécs, Bőrgyógyászati Klinika könyvtára.)
4. *Holubar K.*: Soma Cornelius (Samel) Beck (1872-1930) – A memorial Wien. klin. Wschr. (2003) 115, 71-72.
5. *Melczer M.*: Megemlékezés Beck Soma professzor halálának ötvenedik évfordulóján. Orv. Hetil. (1980) 121, 1087-1089.
6. *Szállási Á.*: A hazai dermatológia kiválósága: Beck Soma (1872-1930) Orv. Hetil. (1994) 135, 79-81.
7. *Vértes L.*: Dr. Beck Soma professzor (születése 125. évfordulójára) Bőrgyógy. Vener. Szle. (1999) 75, 77-83.